

SİYASAL PATOLOJİ ve SİYASAL HASTALIKLARIN ANATOMİSİ

(TANI VE TEDAVİ)*

I. GİRİŞ

Siyasal hastalıkları inceleyen bilim dalı "*Siyasal Patoloji*" olarak adlandırılmaktadır. Siyaset Bilimi ve ayrıca inter-disipliner bir araştırma alanı olan Kamu Tercih Bilimi'nin bir alt disiplinini oluşturan *Siyasal Patoloji* içerisinde başlıca şu konular incelenmektedir:

- Siyasal karar alma sürecinde ortaya çıkan hastalıklar,
- Siyasal hastalıkların ortaya çıkış nedenleri,
- Siyasal hastalıkların ortaya çıkış şekilleri,
- Siyasal hastalıkların tedavisi,

Bu araştırmamızda siyasal patoloji biliminin konusu olan siyasal hastalıklar, "tanıdan tedaviye" bir bütün olarak incelenmektedir. "*Siyasal Hastalıkların Anatomisi*" başlığını taşıyan bu bölümde siyasal hastalıkların türleri, ortaya çıktığı aşamalar ve ortaya çıkış nedenleri incelenmektedir. Bu bölümde ayrıca her siyasal hastalık türü incelenirken, o siyasal hastalığın tedavisine yönelik özel öneriler de sunulmaktadır

II. SİYASAL HASTALIKLARIN TÜRLERİ ¹

1. HEDİYE ALMA

Hastalığın Tanımı

Kamu görevlilerinin görev ve yetkilerini *kötüye kullanmaksızın* özel kişi ve kuruluşlardan çeşitli eşyalar kabul etmeleri siyasal hastalıkların çok yaygın olan türlerinden birisidir. Hediye alma , sadece vatandaş ile kamu görevlisi

* Coşkun Can Aktan, *Tanıdan Tedaviye Siyasal Hastalıklar* başlığını taşıyan çalışmamızın bir bölümüdür.

¹ Bu başlık altında tespit edebildiğimiz başlıca siyasal hastalık türleri incelenmiştir. Listeye yeni bazı ilaveler yapılması pekala mümkündür.

arasında değil, aynı zamanda kamu görevlilerinin kendi aralarında da yaygın olabilir. Örneğin; bir öğrenci velisi, çocuğunun öğretmenine bir saat, dolmakalem, kravat ya da bir gömlek hediye edebilir. Aynı şekilde, bir öğretmen görev yaptığı okulun müdürüne benzer hediyeler alabilir. Bu örnekler daha da arttırılabilir. Ancak "hediye alma" -miktarı ve değeri ne olursa olsun- devlet ahlakına uygun olmayan davranışlardan birisidir. "Hediye alma", rüşvetten farklıdır. Rüşvette, kamu görevlisi genellikle yasa dışı hizmet ve işlemler yaparak bir menfaat elde etmektedir.

Hastalığın Yaygın Olduğu Alanlar

Hediye alma, hemen hemen tüm kamu kurum ve kuruluşlarında yaygınlık gösterebilmektedir. En üst devlet makamında oturan Cumhurbaşkanı, Başbakan ve bakanlardan bürokrasinin en alt kademesinde bulunan memur ve hizmetlilere kadar tüm makamlarda hediye alma sözkonusu olabilir.

Hastalığın Nedenleri

"Hediye alma", genellikle kamu görevlisinin bir isteği ve talebi olmaksızın ortaya çıkar. Vatandaşlar, hediye verirken bir menfaat temini ya da hizmetin kolayca ve süratle görölmesi beklentisinde olabilirler. Bunun dışında bir menfaat beklentisi olmaksızın da bir hediye verilmesi sözkonusu olabilir. Örneğin, bir hasta, ameliyat sonrası doktor ve hemşirelere birer kutu çikolata hediye edebilir. Bu şüphesiz insani bir davranıştır, ancak, kamu hizmetlerine ilişkin ahlak standartlarının oluşturulmasında "hediye alma" tanımını içinde değerlendirilir.

Hastalığın Tedavisi

- Tüm kamu görevlilerinin belirli bir tutar üzerinde hediye almaları yürürlüğe konulacak olan Devlet Ahlakı Yasası ile yasaklanmalıdır. Çeşitli gelişmiş ülkelerde bu konuda yasal düzenlemeler mevcuttur.
- Kamu görevlilerinin hizmet ve işlemlerde uymaları gereken davranış kuralları belirlenmeli ve Devlet Ahlakı Yasası içerisinde yer almalıdır.
- Hediye almanın kamu kurum ve kuruluşlarında yaygınlaşmasını önlemek için kamu görevlilerine rehberlik hizmetleri sunulmalı; kamu kuruluşlarında duyuru panolarına hediye vermenin yasak olduğunu belirten afiş ve duyurular asılmalıdır.
- Devlet yönetiminde hizmet arzı ile hizmet talebi arasındaki dengesizlik ortadan kaldırılmalıdır.

2. RÜŞVET

Hastalığın Tanımı

Kamu görevlilerinin görev ve yetkilerini kötüye kullanmak suretiyle maddi ve/veya diğer şekillerde bir menfaat temin etmelerine rüşvet adı verilir.

Kamu görevlileri görev ve yetkilerini başlıca iki şekilde kötüye kullanabilirler:

1.Kanuna ve diğer hukuki mevzuata uygun olan hizmet ve işlemleri daha hızlı ve süratli yerine getirerek muhatap oldukları kişi ve kuruluşlardan bir menfaat temin edebilirler.

2.Kanuna ve diğer hukuki mevzuata uygun olmayan, yani kanun tarafından yasaklanmış hizmet ve işlemleri bir menfaat karşılığında yapabilirler.

Hastalığın Yaygın Olduğu Alanlar

Rüşvet genel olarak tüm kamu kurum ve kuruluşlarında rastlanan bir hastalıktır. Belediyeler, tapu daireleri, gümrük ofisleri, vergi daireleri, adli makamlar, hastaneler, nüfus idaresi vs. rüşvetin yaygın olduğu kuruluşların başında gelmektedir.

Hastalığın Nedenleri

- Kamu kurum ve kuruluşlarında bürokrasi ve kırtasiyeciliğin yaygın olması,
- Kamu görevlilerinin maaş ve ücretlerinin çok düşük olması,
- İhale mevzuatının şeffaf olmaması,
- Devlet teşviklerinin dağıtımında ilkelerin iyi tespit edilmemiş olması,
- Kamu görevlilerinin işe alınmasında liyakatin değil, kayırmacılığın hakim olması,
- Hukuk sisteminde boşlukların bulunması, kural ve kurumların iyi düzenlenmemiş olması,
- Denetimde yetersizlikler vs.

Hastalığın Tedavisi

- Bürokrasi ve kırtasiyecilik azaltılmalıdır,
- Kamu sektöründe Toplam Kalite Yönetimi uygulanmalıdır,
- Kamu görevlilerinin maaş ve ücretleri iyileştirilmelidir,
- İhale ve teşvik mevzuatı rüşvete imkan vermeyecek şekilde düzenlenmeli ve şeffaflık sağlanmalıdır,
- Rüşvetin yaygın olduğu kuruluşlarda etkin denetim yapılmalıdır,
- Ombudsman kurumu oluşturulmalıdır,
- Rüşveti ihbar edenleri ödüllendirecek ve koruyacak yasal düzenlemeler yapılmalıdır,
- Rüşvet suçu yasalarda net olarak tanımlanmalı ve cezalar ağırlaştırılmalıdır,
- Eğitim yoluyla rüşvetle mücadele edilmelidir,
- Sivil toplum kuruluşlarının (meslek kuruluşları vs.) rüşvetle mücadele etmesi gereklidir.

3. İRTİKAP

Hastalığın Tanımı

Kamu görevlisinin görev ve yetkisini kötüye kullanmak suretiyle muhatap olduğu kişi ve kuruluş temsilcilerini zorlayarak bir maddi ya da maddi olmayan menfaat temin etmesidir. İrtikap ile rüşvet arasındaki fark şudur: Rüşvette, genellikle rüşvet alan ile rüşvet veren arasında bir tür gizli anlaşma ve sözleşme mevcuttur. Oysa irtikapta, kamu görevlisi yaptığı işin yasadışı olduğunu bilerek ve karşı tarafın (muhatap olunan kişi ve kuruluş) güç durumda olmasından yararlanarak zorla ya da ikna yoluyla bir menfaat talebinde bulunur.²

² İrtikap suçu Türk Ceza Kanunu'nda şu şekilde tanımlanmıştır. "Memuriyet sıfatını veya görevini kötüye kullanmak suretiyle kendisine veya başkasına haksız olarak para verilmesine veya sair

İrtikap, kamu görevlisinin muhatap olduğu kişi ve kuruluğu açıkça bir menfaat sağlamaya zorlaması (açık irtikap) şeklinde ortaya çıkabileceği gibi, ikna yoluyla zorlama (kapalı irtikap) ya da kişi ve kuruluşun yanılmasından yararlanarak menfaat sağlamaya zorlama (dolaylı irtikap) şeklinde de ortaya çıkabilir.

Hastalığın Yaygın Olduğu Alanlar

İrtikap, rüşvetin yaygın olduğu tüm kamu kurum ve kuruluşlarında yaygınlık gösterebilir.

Hastalığın Nedenleri

İrtikapın nedenleri genel olarak rüşvet ile aynıdır.

Hastalığın Tedavisi

- Bürokrasi ve kırtasiyecilik azaltılmalıdır,
- Kamu sektöründe Toplam Kalite Yönetimi uygulanmalıdır,
- Kamu görevlilerinin maaş ve ücretleri iyileştirilmelidir,
- İhale ve teşvik mevzuatı rüşvete imkan vermeyecek şekilde düzenlenmeli ve şeffaflık sağlanmalıdır,
- İrtikapın yaygın olduğu kuruluşlarda etkin denetim yapılmalıdır,
- Ombudsman kurumu oluşturulmalıdır,
- İrtikapı ihbar edenleri ödüllendirecek ve koruyacak yasal düzenlemeler yapılmalıdır,
- İrtikap suçu yasalarda net olarak tanımlanmalı ve cezalar ağırlaştırılmalıdır,
- Eğitim yoluyla irtikapla mücadele edilmelidir,

menfaatler sağlanmasına veya bu yolda vaatle bulunulmasına, bir kimseyi icbar eden memura altı yıldan az olmamak üzere ağır hapis cezası verilir. Yukarıdaki ...cürüm, ikna suretiyle işlenirse faile dört yıldan altı yıla kadar ağır hapis cezası verilir. Memur kanunen almaması gereken bir şeyi diğerinin hatasından yararlanarak almış bulunursa iki yıldan dört yıla kadar hapis cezası verilir." (TCK. Md. 209.)

- Sivil toplum kuruluşlarının (meslek kuruluşları vs.) irtikapla mücadele etmesi gereklidir.

4. ZİMMET

Hastalığın Tanımı

Zimmet, kamu görevlilerinin para ve/veya mal niteliği taşıyan kamusal bir kaynağı yasalara aykırı olarak kişisel amaçları için harcaması ya da kullanmasıdır.³ Zimmet adı verilen siyasal hastalığa bazı örnekler verilebilir:

- Kamu görevlisinin devlete ait kırtasiye malzemelerini (kağıt, kalem, zarf vs.) kendi özel işlerinde kullanması,
- Devlete ait fotokopi makinasından özel işlerine yönelik çekim yapması,
- Kamu görevlisinin, devlete ait malları dışarıdaki kişi ve kuruluşlara pazarlaması,

Hastalığın Yaygın Olduğu Alanlar

Zimmet genellikle tüm kamu kurum ve kuruluşlarında yaygın olan bir siyasal hastalıktır.

Hastalığın Nedenleri

Başkasına ait malları kullanmanın "hırsızlık" olduğu konusunda gerekli eğitimden ve ahlaktan yoksun kimseler devlete ait malları kendi kişisel ihtiyaçları için kullanabilirler. Zimmet kamu görevlilerinin bir kısmı tarafından çok ciddi bir "yolsuzluk" olarak görülmez. Bu nedenle , kamu görevlisi çalıştığı kuruma ait bazı mal, araç ve gereci kişisel ihtiyaçları için kullanabilir. Örneğin, bir çok kamu görevlisi, devlete ait kağıt ve zarfı özel işlerinde kullanmanın o kadar büyük bir yolsuzluk olmadığı kanaatini taşır.

Hastalığın Tedavisi

Zimmet adı verilen siyasal hastalığın önüne geçilmesi için başlıca şu tedbirler alınmalıdır:

³ Zimmet, Türk Ceza Kanunu'nda -yukarıdaki yaptığımızdan daha farklı olarak dar anlamda- şu şekilde tanımlanmıştır: "Görevi sebebiyle kendisine tevdi olunan veya muhafaza, denetim ve sorumluluğu altında bulunan para veya para yerine geçen evrak veya senetleri veya diğer malları zimmetine geçiren memura altı yıldan on iki yıla kadar ağır hapis ve meydana gelen zararın bir misli kadar ağır para cezası verilir." (TCK. Md. 202/1.)

- En başta bireysel ahlakın öneminin unutulmaması gerekir. "Hırsızlığın büyüğü ya da küçüğü olmaz!.." ilkesinin bireyler tarafından benimsenmesi gerekir.
- Okullarda ahlaki eğitim konusuna önem verilmelidir.
- Kamu kurum ve kuruluşlarında etkin denetim yapılmasına önem verilmelidir.
- Kamu kurum ve kuruluşlarında Ombudsman büroları oluşturularak israf, savurganlık ve zimmetin önüne geçilmesi sağlanmalıdır.
- Zimmet suçunu işleyenleri ihbar edenleri ödüllendirecek ve koruyacak yasal düzenlemeler yapılmalıdır.

5. İHTİLAS (NİTELİKLİ ZİMMET)

Hastalığın Tanımı

İhtilas, Türk Ceza Hukuku'nun tanımladığı özel bir siyasal hastalık türüdür. Türk Ceza Kanunu'na göre eğer zimmet filli, hileli bir şekilde yapılırsa buna ihtilas adı verilmektedir. Zimmet filli, Türk hukuk literatüründe "*nitelikli zimmet*" olarak adlandırılır. Türk Ceza Kanunu'nda nitelikli zimmet şu şekilde tanımlanmıştır: "*Zimmet, dairesini aldatacak ve filin ortaya çıkmamasını sağlayacak her türlü hileli faaliyette bulunmak suretiyle işlenmiş ise faile on iki yıldan aşığa olmamak üzere ağır hapis ve meydana gelen zararın üç misli kadar ağır para cezası verilir.*" (TCK. Md. 202/1.)

Hastalığın Yaygın Olduğu Alanlar

İhtilas genellikle tüm kamu kurum ve kuruluşlarında yaygınlık gösterebilir.

Hastalığın Nedenleri

İhtilasın ortaya çıkmasının nedenleri zimmet ile aynıdır. Ancak, önemle belirtmek gerekir ki, ihtilas, zimmet fiilinden daha ağır bir suç teşkil eder.

Hastalığın Tedavisi

- İhtilas suçu için, zimmete oranla çok daha ağır cezalar öngörölmelidir.
- Kamu kurum ve kuruluşlarında hiyerarşik denetim (iç denetim), rutinlikten kurtarılmalı, ciddi ve etkin bir şekilde yürütölmelidir.

- Genel olarak rüşvet ve zimmetin önlenmesine yönelik öneriler ihtilas için de geçerlidir.

6. İHALEYE FESAT KARIŞTIRMA

Hastalığın Tanımı

Kamu kurum ve kuruluşları tarafından yapılan alım, satım, yapım vesaire işlerde kamu görevlilerinin özel kişi ve kuruluşlarla işbirliği yaparak ihaleye fesat karıştırarak bu kişi ve kuruluşlara ve aynı zamanda kendilerine bir menfaat temin etmeleridir.⁴

Hastalığın Yaygın Olduğu Alanlar

İhaleye fesat karıştırma genellikle tüm kamu kurum ve kuruluşlarında görülmekle beraber, özellikle alım, satım ve ihale işlerinin çok yoğun olduğu kuruluşlarda yaygınlık gösterebilir.

Hastalığın Nedenleri

- İhale mevzuatındaki yetersizlikler ve eksiklikler,
- İhale mevzuatında keyfiyete imkan sağlayacak yasal boşluklar bulunması,
- İhalelerin şeffaf ortamda yapılmaması,
- İhaleye giren firmalar arasındaki gizli anlaşmalar,
- İhale mafyası ile ihaleyi açan kuruluş arasında gizli işbirliği ve menfaat ilişkileri,
- İhaleye fesat karıştırma suçu için yasalarda ağır cezalar öngörülmemiş olması,

Hastalığın Tedavisi

- İhale ile ilgili yasalar ve diğer mevzuat çok iyi hazırlanmış olmalıdır,

⁴ Türk Ceza Kanunu'nda belirttiğimiz siyasal hastalık türü şu şekilde tanımlanmıştır: "Bir kimse Türkiye Devleti hesabına olarak almaya veya satmaya yahut yapmaya memur olduğu her nevi eşyanın alım veya satımında veya pahasında veya miktarında veya yapılmasında fesat karıştırarak her ne suretle olursa olsun irtikap eylesen on seneden aşağı olmamak üzere ağır hapis cezasıyla cezalandırılır ve zarar kendisine ödettilir." (TCK. Md. 205.) Bu tanımdan anlaşıldığı gibi Türk Ceza Kanunu'nda "ihaleye fesat karıştırma" bir tür "irtikap" suçudur.

- İhalelerde şeffaflığa önem verilmelidir,
- İhalelerin sık yapıldığı kamu kuruluşlarında etkin denetim yapılmalıdır,
- İhale ile ilgili şikayet başvurularının değerlendirilmesi için Ombudsman büroları oluşturulmalıdır,

7. İHALELERDE ARACILIK

Hastalığın Tanımı

Kamu kurum ve kuruluşları tarafından yapılan ihalelerde kamu görevlilerinin özel kişi ve kuruluşlar adına ihale takip etmeleri, yapılan ihalelerde aracılık görevi üstlenmeleri, bu şekilde özel kişi ve kuruluşlara ve aynı zamanda kendilerine bir menfaat temin etmeleridir.

Hastalığın Yaygın Olduğu Alanlar

İhalelerde aracılık özellikle devlet ihale işlerinin çok yoğun olduğu kuruluşlarda yaygınlık gösterebilir.

Hastalığın Nedenleri

- İhale mevzuatındaki yetersizlikler,
- İhalelere aracılık eden kamu görevlilerini tespit edebilecek etkin denetim mekanizmalarının olmaması,
- Söz konusu suç hakkında ağır cezalar öngörülmemiş olması,

Hastalığın Tedavisi

- İhale mevzuatı çok iyi düzenlenmelidir.
- İhalelerde aracılık eden kamu görevlileri veya özel kişileri ihbar edenler ödüllendirilmeli ve korunmalıdır.
- Kamu kuruluşlarında Ombudsman büroları oluşturulmalı, bu bürolarda görevli Ombudsmanlar yapılan ihaleleri yakından izlemeli ve aynı zamanda yapılan şikayetleri değerlendirmelidir.
- İhalelerde aracılık eden kamu görevlileri için memuriyetten men cezasını da içeren ağır cezalar öngörülmelidir.

- İhalelerde aracılık yapmak için kamu görevlileri ile gizli ilişkilerde olan özel kişi ve kuruluşlar kamuoyuna açıklanmalı ve bu kişi ve kuruluşların devlet ihalelerine iştiraki yasaklanabilmelidir.

8. SATIN ALIM VE HİZMET İFASINDA ÇIKAR TEMİNİ

Hastalığın Tanımı

Kamu adına mal ve hizmet satın alımı ya da hizmetlerin sunulmasında görevli memurların özel kişi ve kuruluşlarla işbirliği ya da ortaklık yaparak bir menfaat temin etmeleridir.⁵

Hastalığın Yaygın Olduğu Alanlar

Satın alımda çıkar temini genellikle tüm kamu kurum ve kuruluşlarında görülmekle beraber, özellikle alım ve satım işlerinin çok yoğun olduğu kuruluşlarda yaygınlık göstermektedir. Hizmet sunumunda çıkar temini ise genellikle tüm kamu kurum ve kuruluşlarında sözkonusu olabilecek bir siyasal hastalık türüdür.

Hastalığın Nedenleri

- Satın alımlarla ilgili mevzuatın yetersiz olması,
- Denetimlerin yetersiz olması,
- İhale yoluyla alım ve satımlarda ilgili mevzuatın iyi bir şekilde düzenlenmemiş olması,
- Rüşvet, irtikap,zimmet, ihtilas için belirtilen nedenlerin bir kısmı bu tür yolsuzluk için de geçerlidir.
- Satın alımdan sorumlu kamu görevlisi ve satıcı arasındaki gizli anlaşmalar ve menfaat ilişkileri,

⁵ Türk Ceza Kanunu'nda belirttiğimiz siyasal hastalık türü şu şekilde tanımlanmıştır: "Devlet memurlarından her kim, idaresine ya da nezaretine memur oldukları işlerde devlet için az veya çok eşya veya malzeme alım ve satımında gizli veya aşıkâr, gerek doğrudan doğruya kendisi, gerek başkası vasıtasıyla veya ortaklık suretiyle kendi kazancı için ticaret eder veya imalat yahut inşaatı götürü şekilde deruhte edenlere ortak olursa üç seneden az olmamak üzere ağır hapis cezasıyla cezalandırılır. Eğer bu alışverişte komisyon alınır yahut nakdi veya meskukat mübadelesinde kazanç sağlanırsa ağır hapis cezası beş seneden az olamaz. (TCK. Md. 208.)"

Hastalığın Tedavisi

- Satın alım ve hizmet ifasında davranış kuralları yasada (Devlet Ahlakı Yasası içerisinde) açık olarak belirlenmelidir.
- Satın alım ve satıma ilişkin yasa çok iyi bir şekilde düzenlenmiş olmalıdır.
- Ombudsman denetimi sağlanmalıdır.
- Satın alım ve hizmet ifasında çıkar temin edenleri kamu makamlarına bildirenler ihbar ikramiyesi ile ödüllendirilmelidir.

9. BELGELERDE SAHTEKARLIK

Hastalığın Tanımı

Kamu görevlilerinin devlete ait para, pul, damga, mühür, defter, kağıt, belge vesaire üzerinde gerçeğe aykırı değişiklikler, ilaveler yapmaları ya da bu sayılan dökümanları ortadan kaldırmaları "sahtekarlık" olarak adlandırılır.⁶

Hastalığın Yaygın Olduğu Alanlar

Sahtekarlık tüm kamu kurum ve kuruluşlarında sözkonusu olabilir. Kamu görevlileri kendi aralarında ya da özel kişi ve kuruluşlarla işbirliği yaparak resmi para, pul, damga, mühür ve diğer değerli kağıtlar ve belgeler üzerinde sahtekarlıklar yapabilirler. Bu suç özellikle pasaport düzenlenmesinde, vergi ve ihale ile ilgili belgelerde vesaire yaygın olarak görülebilir.

Hastalığın Nedenleri

- Kamu görevlilerinin maaş ve ücretlerinin düşük olması,
- Bürokrasi ve kırtasiyeciliğin yaygın olması,
- Belgelerin saklandığı arşivlerin olmaması ya da çok düzensiz olması,

⁶ Türk Ceza Kanunu, sözkonusu suçu şu şekilde tanımlamıştır: "Hukuki bir hüküm ifade eden, bir hakkın doğmasına, bir olayın kanıtlanmasına yarayan ve kamunun güven duyduğu belgelerin gerçeğe aykırı olarak düzenlenmesi ya da gerçek bir belgeye ekleme yapılması veyahut da tümünün veya bir kesiminin değiştirilmesi eylemleri belgelerde sahtekarlık suçunu oluşturur.

Yukarıda belirtilen sahtekarlık suçu Türk Ceza Kanunu'muzun 316-349 maddeleri içerisinde düzenlenmiştir.

- Denetimlerin yetersiz olması,

Hastalığın Tedavisi

- Kamu görevlilerinin maaş ve ücretleri iyileştirilmelidir,
- Kamu hizmetlerinin görülmesinde modern teknolojilerin imkanlarından yararlanılmalı, bu suretle sahte belge, sahte pul, sahte para vesaire basılmasının önüne geçilmelidir,
- Sahtekarlık yapanları kamu makamlarına bildirenler ödüllendirilmeli ve korunmalıdır,
- Denetime etkinlik kazandırılmalıdır,
- Bürokrasi ve kırtasiyecilik azaltılmalıdır,
- Sahtekarlık yaptığı tespit edilen kamu görevlileri memuriyetten men cezası dahil olmak üzere işlenen suçun derecesine göre cezalandırılmalıdırlar.

10. GÖREV VE YETKİ SUIİSTİMALİ

Hastalığın Tanımı

Kamu görevlilerinin makam ve mevkiden kaynaklanan güç ve yetkilerini kötüye kullanarak kamu hizmetlerine muhatap kişi ve kuruluşlara hizmet sunulmasında keyfi şekilde davranmaları kamuda yaygın olan siyasal hastalıklardan bir diğeridir.⁷

Hastalığın Yaygın Olduğu Alanlar

Görev ve yetkiyi suiistimal olarak tanımlanan siyasal hastalık türü tüm kamu kurum ve kuruluşlarında yaygın olarak görülebilir.

Hastalığın Nedenleri

- Kamu hizmetlerini sunan kamu görevlilerinin davranış kurallarının yasalarda açık olarak belirlenmemiş olması,

⁷ Türk Ceza Kanunu'nda bu suç "*memuriyet ve mevki nüfuzunu suiistimal*" başlığı altında şu şekilde tanımlanmıştır: "Devlet memurlarından her kim bir şahıs veya memur hakkında memuriyetine ait vazifeyi suiistimal ile kanun ve nizamın tayin ettiği ahvalden başka suretle keyfi bir muamele yapar veya yapılmasını emreder veya ettirirse altı aydan üç seneye kadar hapis cezası ile cezalandırılır." (TCK. Md. 228.)

- Kamu sektöründe "hizmet standartlarını"nın açık olarak belirlenmemiş olması,
- Kamu hizmetlerini sunan kuruluşun tekel konumunda olması,
- Toplumda eğitim ve kültür düzeyinin düşük olması, dolayısıyla hak arama bilincinin yeterince gelişmemiş olması,
- Kamu görevlilerinin keyfi davranışlarını , makam ve mevkilerini suiistimal etmelerini denetleyecek organların etkin çalışmaması,
- Kamu görevlilerinin keyfi davranışlarını , makam ve mevkilerini suiistimal etmelerini önleyecek etkin cezalar bulunmaması, vs.

Hastalığın Tedavisi

- Kamu görevlilerinin iş tanımları ve sorumluluk alanları çok iyi bir şekilde belirlenmelidir,
- Kamu görevlilerinin hizmet sunulmasında uyacakları ilkeler ve davranış kuralları Devlet Ahlakı Yasası içerisinde belirlenmelidir,
- Hizmetlerin zamanında sunulması için kamu kurumlarını bağlayıcı belirli performans standartları oluşturulmalıdır,
- Keyfi muamelede bulunan ve görevini suiistimal eden kamu görevlileri cezalandırılmalıdır,
- Ombudsman kurumu oluşturulmalıdır, vs.

11.: MEMURİYET GÖREVİNİ İHMAL

Hastalığın Tanımı

Kamu görevlilerinin görevlerini ihmal ederek hizmete muhatap olan kişi ve kuruluşları mağdur etmeleri sözkonusu olabilir.⁸

⁸ Kamu kurum ve kuruluşlarında çok yaygın olan bu siyasi hastalık bir suç olarak Türk Ceza Kanunu'muzda şu şekilde tanımlanmıştır: "Hangi nedenle olursa olsun memuriyet görevini yapmakta savsama ve gecikme gösteren veya üstünün yasaya göre verdiği buyrukları geçerli bir neden olmadan yapmayan memur üç aydan bir yıla kadar hapis ve bin liradan beş bin liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılır. Bu savsama ve gecikmeden veya üstünün yasal buyruklarını yapmamış olmaktan Devletçe bir zarar meydana gelmişse, derecesine göre altı aydan üç yıla kadar hapis cezası ile birlikte süreli veya temelli olarak memuriyetten yoksun

Hastalığın Yaygın Olduğu Alanlar

Memuriyet görevini ihmal, genellikle tüm kamu kurum ve kuruluşlarında görülebilecek olan bir siyasal hastalıktır.

Hastalığın Nedenleri

- Kamu hizmetlerini sunan kamu görevlilerinin davranış kurallarının yasalarda açık olarak belirlenmemiş olması,
- Kamu sektöründe "hizmet standartları"nın açık olarak belirlenmemiş olması,
- Kamu hizmetlerini sunan kuruluşun tekel konumunda olması,
- Toplumda eğitim ve kültür düzeyinin düşük olması, dolayısıyla hak arama bilincinin yeterince gelişmemiş olması,
- Kamuda çalışanların görevlerini ihmalini denetleyecek organların etkin çalışmaması,
- Kamuda çalışanların görevlerini ihmalini önleyecek etkin cezalar bulunmaması,

Hastalığın Tedavisi

- Kamu görevlilerinin iş tanımları ve sorumluluk alanları çok iyi bir şekilde belirlenmelidir,
- Kamu görevlilerinin hizmet sunulmasında uyacakları ilkeler ve davranış kuralları Devlet Ahlakı Yasası içerisinde belirlenmelidir,
- Hizmetlerin zamanında sunulması için kamu kurumlarını bağlayıcı belirli performans standartları oluşturulmalıdır,
- Görevlerini ihmal eden kamu görevlileri cezalandırılmalıdır,
- Ombudsman kurumu oluşturulmalıdır,

kalma cezası da hükümlenir. Her iki durumda memurun vazifesini geciktirmesinden veya verilen buyruğu yapmamasından, kişiler herhangi bir zarara uğramışsa bu zarar ayrıca ödettilir." (TCK. Md. 230.)

12. ÇIKAR ÇATIŞMASI

Hastalığın Tanımı

Kamu görevlisinin kendisinin ve yakınlarının (eş, çocuk, kardeş vs.) ya da özel bir yakınlık veya ilişkisi olduğu kişi, şirket ve kuruluşların devletle olan ilişkilerinde bir görev ya da rol üstlenmesi "çıkar çatışması" olarak adlandırılır. Çıkar çatışması için bazı örnekler verilebilir:

- Devlet tarafından yapılan bir ihaleye sözkonusu ihale komisyonunda görevli bir kamu görevlisinin yakınlarının iştirak etmesi,
- Devlet memuru giriş sınavı için oluşturulan jüride görevli bir kamu görevlisinin yakınının sınava girmesi,
- Bir vergi denetim elemanının, eşinin çalıştığı bir şirketi denetlemesi,
- Teşvik ve kredilerden sorumlu bir kamu görevlisinin hisse sahibi olduğu bir şirketin teşvik ve kredi başvurusunu kabul etmesi ve bu işi bizzat yürütmesi,

Hastalığın Yaygın Olduğu Alanlar

Çıkar çatışması tüm kamu kurum ve kuruluşlarında görülebilir.

Hastalığın Nedenleri

- Kamu görevlisinin, kendisi ya da birinci derecede yakınlarının özel işlerinde bir görev üstlenmesinin yasa ile yasaklanmamış olması,
- Yasada yeralsın ya da yeralmasın, kamu görevlisinin, özel bir yakınlık ya da ilişkisi olduğu kişi ve kuruluşların özel çıkarının olduğu kamusal işlerde bir görev üstlenmesi,

Hastalığın Tedavisi

- Özel çıkar ile kamu çıkarı arasında bir "çatışma" olan tüm alanlarda kamu görevlilerinin davranış kurallarına ilişkin yasal düzenlemeler yapılmalıdır,
- Kamu görevlilerinin kendilerinin ya da yakınlarının özel çıkarlarının olduğu alanlardan uzak kalmaları sağlanmalıdır. Bu çerçevede, kamu görevlilerinin özel çıkar ve kamu çıkarının çatıştığı alanlardaki görev ve yetkileri mutlaka daraltılmalıdır.

- Çıkar çatışması durumu dolayısıyla özel bir çıkar temin eden kamu görevlisi ve aynı zamanda özel kişi ve kuruluşları ihbar edenler ödüllendirilmelidir,
- Kamu kurum ve kuruluşlarında Ombudsman kurumu oluşturulmalıdır,
- Çıkar çatışması yoluyla maddi ya da başkaca bir menfaat elde eden kamu görevlileri cezalandırılmalı, işlenen suçun derecesine göre kamu görevinden men cezası da verilebilmelidir.

13. BİLGİ SIZDIRMA VE GİZLİ BİLGİLERİ AÇIKLAMA

Hastalığın Tanımı

Kamu görevlilerinin görev yaptıkları kurum ile ilgili ya da diğer kamu kurumları ile ilgili sahip olduğu ya da elde ettiği gizli bilgi ve belgeleri menfaat karşılığı ya da menfaat karşılığı olmaksızın özel kişi ve kuruluşlara sızdırması veya kamuoyuna açıklamasıdır.⁹

Hastalığın Yaygın Olduğu Alanlar

Tüm kamu kurum ve kuruluşlarında görülebilecek olan bu hastalık, özellikle önemli derecede gizli belgelerin olduğu kamu kurum ve kuruluşlarında (askeri kuruluşlar, istihbarat kuruluşları, Merkez Bankası, borsa vs.) yaygınlık gösterebilir.

Hastalığın Nedenleri

- Askeri alandaki gizli bilgilerin sızdırılması suretiyle bir maddi menfaat temin edilmesi isteği,
- Döviz kurunun hükümet ya da Merkez Bankası tarafından belirlenmesi ve ekonomik istikrarsızlık dolayısıyla sık sık devalüasyonlara gidilmesi,

⁹ Türk Ceza Kanunu'muzda bu suç şu şekilde tanımlanmıştır: "Bir kimse resmi mevki veya sıfatı veya meslek ve san'atı icabı olarak ifşasında zarar melhuz olan bir sırta vakıf olup da meşru bir sebebe müstenit olmaksızın o sırrı ifşa ederse üç aya kadar hapis ve elli liraya kadar ağır cezayı nakdiye mahkum olur." (TCK. Md. 198.) Benzer bir hüküm de aynı kanunun 229 maddesinde şu şekilde yer almıştır: "Memuriyeti sebebiyle kendisine tevdi kılınan veya ıttılana müsadif olan vesikalar, kararlar ve emirleri ve sair tebligatı başkasına ifşa veya neşir ve ilan eden yahut her nasıl olursa olsun başkalarının vukuf ve ıttılını kolaylaştıran memur, altı aydan iki seneye kadar hapsolünür." (TCK. Md. 229.)

- Borsada belirli görevlilerin "içeriden bilgi sızdırma" eğilimleri,
- Denetimlerin yetersiz olması,

Hastalığın Tedavisi

- Kamu yönetiminde hangi bilgi ve belgelerin "gizli" olduğu açık ve net olarak belirlenmelidir,
- Bilgi edinme hakkı anayasal bir hak olarak belirlenmeli ve bireylerin hangi konularda kamu belgelerine ulaşamayacakları bir yasa içerisinde belirlenmelidir,
- Gizli bilgileri sızdırarak bir menfaat temin edenlere yönelik ağır cezalar öngörülmalıdır,
- Aynı şekilde, gizliliği olmayan konularda vatandaşlara belirli bir süre içerisinde bilgi sağlamayan kamu görevlileri için de cezalar getirilmelidir,
- Devletin ekonomiye müdahalesi azaltılmalı, mal ve faktör piyasalarında devlet tarafından fiyat kontrollerine son verilmelidir.

14. İKİNCİ İŞ YAPMA

Hastalığın Tanımı

Kamu görevlilerinin asıl çalıştıkları kuruluş dışında kendilerine ve/veya eş ve yakınlarına ait bir ticari işte çalışmaları ya da bir özel şirket veya kar amacı gütmeyen bir kuruluşta görev almaları "ikinci iş yapma" olarak adlandırılır.

Hastalığın Yaygın Olduğu Alanlar

İkinci iş yapma, tüm kamu kurum ve kuruluşlarında görülebilir.

Hastalığın Nedenleri

- Kamu görevlilerinin maaş ve ücretlerinin düşük olması,
- Kamu görevlilerinin çalıştıkları işten memnun olmamakla birlikte devlet güvencesinden mahrum kalmama istekleri,
- Kamu görevlilerinin belirli bir zamandan sonra yaptıkları işten sıkılmaları ve başka uğraşlar edinme istekleri,

- Diğer kamu kurum ve kuruluşlarında "ikinci iş yapma"nın yaygın olduğunu görerek kamu görevlisinin de benzer yolu tercih etmesi,
- Özel şirket, vakıf, uluslararası şirketler vesaire kuruluşlarda açıkça belli olmayacak şekilde danışmanlık yapma isteği,
- Asıl çalıştığı kurumdan maaşlı veya maaşsız izin alarak başka kurumlarda çalışma imkanının olması.

Hastalığın Tedavisi

- Kamu görevlilerinin ek iş yapmalarının etkin yasal düzenlemelerle engellenmesi,
- Etkin denetim yapılarak ikinci iş yapan kamu görevlilerinin tespit edilmesi,
- İkinci işte çalışan kamu görevlilerine ceza verilmesi (disiplin cezası, maaştan kesme cezası, memuriyetten men cezası vs.),
- Üst düzey kamu görevlilerinin (milletvekili, bürokratlar vs.) özel şirket yönetim kurullarında üye olmasının yasaklanması,
- Yasal yollardan izin alarak başka kurumlarda görev yapma imkanının sınırlandırılması ya da tamamen ortadan kaldırılması,

15. HİZMETSİZ MEMURİYETLİK

Hastalığın Tanımı

Bir kişinin bir kamu kuruluşunda kadrolu ve ücretli olarak istihdam edilmekle beraber sözkonusu kuruluşta aktif olarak çalışmaması "hizmitsiz memuriyetlik" olarak adlandırılmaktadır.

Hastalığın Yaygın Olduğu Alanlar

- Hizmitsiz memuriyetlik tüm kamu kurum ve kuruluşlarında görülebilir.
- Hizmitsiz memuriyetlik bürokrasinin en alt kademelerinde görülebileceği gibi en üst kademelerde de görülebilir.

Hastalığın Nedenleri

- Kollamacı (himayeci) siyaset anlayışının kamuda hakim olması,

- Kamu kuruluşlarında denetimlerin yetersiz olması,
- Kamu kurum ve kuruluşlarında gizlilik ve örtbasın hakim olması,

Hastalığın Tedavisi

- Siyasette kollamacılık kültürünü ortadan kaldırmak için önlemler alınmalıdır.
- Kamu kurum ve kuruluşları çalıştırdıkları personel sayısı hakkında istatistiki bilgileri her yıl yayınlacakları faaliyet raporlarında göstermelidirler.
- Bir hizmet görmeden devletten maaş alan kimseleri ihbar eden kimseler ödüllendirilmelidir.
- Bir hizmet görmeden devletten maaş alan kimseler tespit edildiğinde bu kişiler ömür boyu kamu kuruluşlarında bir görev yapma imkanından yoksun bırakılmalı, ayrıca başka şekillerde (ödenen maaşların faizi ile birlikte iadesi vs.) cezalandırılmalıdır.
- Bir hizmet yapmadan devletten maaş alan kimseleri bu işe yerleştiren kişiler cezalandırılmalıdır.
- Devlette bir hizmet sunmadan maaş alan kimselerin yöneticileri hakkında soruşturma açılmalı ve bu kimseler cezalandırılmalıdır.

16. NEPOTİZM (AKRABA KAYIRMACILIK)

Hastalığın Tanımı

Bir kamu görevlisinin özel çaba göstererek kendi akrabalarını kamu kurum ve kuruluşlarına yerleştirmesi, bir üst makama terfi ettirmesi, bazı ayrıcalıklardan istifade ettirmesi (lojman, yurt dışı görev vs.), başka bir göreve tayin ettirmesi "nepotizm" olarak adlandırılır. Nepotizm, halk dilinde yaygın olarak "*torpil*" olarak bilinmektedir.

Nepotizmde, bir kişinin kamu görevlisi olarak istihdam edilmesinde ve yükseltilmesinde liyakat (beceri, kabiliyet, başarı, eğitim düzeyi vs.) ilkeleri dikkate alınmamaktadır.

Hastalığın Yaygın Olduğu Alanlar

Nepotizm, tüm kamu kurum ve kuruluşlarında görülebilir.

Hastalığın Nedenleri

- Kamuda işe alınma, işte yükseltme (terfi), tayin konuları ile ilgili olarak açık ve adil yasal düzenlemelerin bulunmaması,
- Kamu görevlisi giriş sınavlarında sınavı yapan kişilerin takdir yetkilerinin çok geniş tutulması,
- Kamu görevlisi giriş sınavlarının ilgili kuruluş bünyesindeki kamu görevlilerinden oluşan jüriler tarafından yapılması ve soruların da bu kişiler tarafından belirlenmesi,
- Kamu görevlisi giriş sınavlarında merkezi bir test sınavı dışında ayrıca bir de sözlü sınav yapılması,
- Çıkar çatışması konularının ilgili yasalarda açıkça belirlenmemiş olması,

Hastalığın Tedavisi

- Kamu görevlisi giriş sınavlarının, kamu görevlisini istihdam edecek kuruluş dışında bağımsız bir organ tarafından yapılması,
- Giriş sınavının test usulü ile yapılması ve sözlü sınavların kaldırılması,
- Test usulü ile yapılması uygun olmayan meslekler için sınavlarda jürilerin yetkilerini kötüye kullanmalarını önleyecek tedbirler alınması,
- Sözlü sınavının sadece çok gerekli ve zorunlu olan durumlarda yapılmasına izin verilmesi vs.

17. KRONİZM (EŞ-DOST KAYIRMACILIK)

Hastalığın Tanımı

Bir kamu görevlisinin özel çaba göstererek kendi dost ve arkadaşlarını kamu kurum ve kuruluşlarına yerleştirmesi, bir üst makama terfi ettirmesi, bazı ayrıcalıklardan istifade ettirmesi (lojman, yurt dışı görev vs.) , başka bir göreve tayin ettirmesi "kronizm" olarak adlandırılır.

Kronizm adı verilen adam kayırmacılık türünde bir kişinin kamu görevlisi olarak istihdam edilmesinde ve yükseltilmesinde liyakat (beceri, kabiliyet, başarı, eğitim düzeyi vs.) ilkeleri geçerli olmamaktadır.

Hastalığın Yaygın Olduğu Alanlar

Kronizm, tüm kamu kurum ve kuruluşlarında görülebilir.

Hastalığın Nedenleri

- Kamuda işe alınma, işte yükseltme (terfi), tayin konuları ile ilgili olarak açık ve adil yasal düzenlemelerin bulunmaması,
- Kamu görevlisi giriş sınavlarında sınavı yapan kişilerin takdir yetkilerinin çok geniş tutulması,
- Kamu görevlisi giriş sınavlarının ilgili kuruluş bünyesindeki kamu görevlilerinden oluşan jüriler tarafından yapılması ve soruların da bu kişiler tarafından belirlenmesi,
- Kamu görevlisi giriş sınavlarında merkezi bir test sınavı dışında ayrıca bir de sözlü sınav yapılması,
- Çıkar çatışması konularının ilgili yasalarda açıkça belirlenmemiş olması,

Hastalığın Tedavisi

- Kamu görevlisi giriş sınavlarının, kamu görevlisini istihdam edecek kuruluş dışında bağımsız bir organ tarafından yapılması,
- Test usulü ile yapılması uygun olmayan meslekler için sınavlarda jürilerin yetkilerini kötüye kullanmalarını önleyecek tedbirler alınması,
- Giriş sınavının test usulü ile yapılması ve sözlü sınavların kaldırılması,
- Sözlü sınavının sadece çok gerekli ve zorunlu olan durumlarda yapılmasına izin verilmesi vs.

18. PARTİZANLIK (SİYASAL KAYIRMACILIK)

Hastalığın Tanımı

Politikacıların özel çaba göstererek kendi siyasal yandaşlarını kamu kurum ve kuruluşlarına yerleştirmesi, bir üst makama terfi ettirmesi, bazı ayrıcalıklardan istifade ettirmesi (lojman, yurt dışı görev vs.) , başka bir göreve tayin ettirmesi vesaire davranışları "partizanlık" olarak adlandırılır. Partizanlık, kamu yönetiminde nepotizm ve kronizm dışında adam kayırmacılığın bir üçüncü şeklidir.

Partizanlık, bu belirttiğimiz tanım dışında aynı zamanda daha geniş olarak siyasal partilerin, iktidara geldikten sonra kendilerini destekleyen seçmen gruplarına çeşitli şekillerde ayrıcalıklı işlem yaparak (işe alma, terfi, tayin, ihalelerde öncelik sağlama vs.) bu kimselere haksız yere menfaat sağlamaları şeklinde tanımlanabilir. Partizanlıkta bir kişinin kamu görevlisi olarak istihdam edilmesinde ve yükseltilmesinde liyakat (beceri, kabiliyet, başarı, eğitim düzeyi vs.) ilkeleri geçerli olmamaktadır.

Hastalığın Yaygın Olduğu Alanlar

Partizanlık, tüm kamu kurum ve kuruluşlarında görülebilir.

Hastalığın Nedenleri

- Kamuda işe alınma, işte yükseltme (terfi), tayin konuları ile ilgili olarak açık ve adil yasal düzenlemelerin bulunmaması,
- Kamu görevlisi giriş sınavlarında sınavı yapan kişilerin takdir yetkilerinin çok geniş tutulması,
- Kamu görevlisi giriş sınavlarının ilgili kuruluş bünyesindeki kamu görevlilerinden oluşan jüriler tarafından yapılması,
- Kamu görevlisi giriş sınavlarında merkezi bir test sınavı dışında ayrıca bir de sözlü sınav yapılması,
- Çıkar çatışması konularının ilgili yasalarda açıkça belirlenmemiş olması vs.

Hastalığın Tedavisi

- Kamu görevlisi giriş sınavlarının, kamu görevlisini istihdam edecek kuruluş dışında bağımsız bir organ tarafından yapılması,

- Giriş sınavının test usulü ile yapılması ve sözlü sınavların kaldırılması,
- Test usulü ile yapılması uygun olmayan meslekler için sınavlarda jürilerin yetkilerini kötüye kullanmalarını önleyecek tedbirler alınması,
- Sözlü sınavının sadece çok gerekli ve zorunlu olan durumlarda yapılmasına izin verilmesi vs.

19. PATRONAJ

Hastalığın Tanımı

Siyasal partilerin iktidara geldikten sonra kamu kurum ve kuruluşlarında çalışan "üst düzey bürokratları" görevden almaları ve bu görevlere akrabalarını, eş-dostlarını ve partililerini atamalarına "patronaj" adı verilmektedir.

Hastalığın Yaygın Olduğu Alanlar

Patronaj, özellikle kamu kurum ve kuruluşlarının üst düzeyinde görev yapan genel müdür, genel müdür yardımcısı gibi pozisyonlar ile kamu iktisadi teşebbüsleri yönetim kurulu başkan ve üyeliklerine atama yapılmasında sözkonusu olmaktadır.

Hastalığın Nedenleri

- Siyasal parti üyelerinin kendi akraba, eş-dost ve parti mensuplarını kayırma isteği,
- Çıkar ve baskı gruplarının (özel şirket ve holdingler vs.) siyasal iktidar ile lobi yaparak kendi çıkarlarına uygun kimseleri üst düzey makamlara getirmeye çalışması,

Hastalığın Tedavisi

- Üst düzey kamu kurum ve kuruluşlarında görev yapacak kişiler için liyakat ilkeleri (eğitim, bilgi, tecrübe, uzmanlık vs.) açık olarak belirlenmelidir.
- Belirli kamu makamları için siyasal iktidarların baskı ve müdahalelerini sınırlayıcı anayasal veya yasal düzenlemeler yapılmalıdır. Örneğin, Merkez Bankası Başkanı'nın görev süresi dolmadan görevinden alınamaması ya da görevden alma yetkisinin genel kurula bırakılması sağlanabilir.

- Özel çıkar gruplarının kendi çıkarlarına uygun kişileri üst kamu makamlarına yerleştirmelerini engelleyici düzenlemeler yapılmalıdır.

20. HİZMET KAYIRMACILIĞI

Hastalığın Tanımı

Siyasal iktidarların gelecek seçimlerde yeniden iktidarda kalabilmek için bütçe tahsisatlarını oylarını maksimize edecek şekilde belirli seçim bölgelerine tahsis etmelerine "hizmet kayırmacılığı" adı verilmektedir.

Hastalığın Yaygın Olduğu Alanlar

Hizmet kayırmacılığı, hükümet kararları ile ortaya çıkan bir siyasal hastalıktır. Başbakan, bakanlar ve parti içinde güçlü olan milletvekilleri kendi seçim bölgelerine bütçeden daha fazla kaynak aktarma mücadelesi verebilirler.

Burada ilginç olan bütçeden daha fazla ödenek alan il ya da bölgeler bu durumdan memnun iken, hizmetsiz kalan ya da daha az ödenek alan il ya da bölgeler bu durumdan ya habersiz ya da ilgisizlerdir.

Hastalığın Nedenleri

- Siyasal iktidarların yeniden seçilmeyi garanti altına almak istemeleri ve bunun için bütçeden kendi seçim bölgelerine ya da oylarını artırmak istedikleri seçim bölgelerine daha fazla kaynak aktarmaları,
- Ödenek tahsislerinde hükümetin keyfi davranışlarını önleyecek denetim mekanizmalarının yetersizliği,

Hastalığın Tedavisi

- Kamu harcamaları için ödenek tahsisinde fayda- maliyet analizi etkin bir şekilde kullanılmalıdır.
- Bütçe ödeneklerinin dağıtımında belirli kurallar ve ilkeler oluşturulmalıdır.
- Hizmet kayırmacılığı Devlet Ahlakı Yasası'nda bir suç olarak düzenlenmeli; suçun tanımı ve kapsamı yasada belirtilmelidir.
- Hizmet kayırmacılığı ile ilgili şikayetler Parlamento bünyesinde oluşturulacak Ahlak Komisyonu tarafından soruşturulmalıdır,

21. NEGATİF OY TİCARETİ (LOGROLLING)

Hastalığın Tanımı

Negatif oy ticareti, yasama organında partilerin kendi çıkarlarına yönelik yasa tekliflerini ve kararları karşılıklı anlaşarak desteklemeleridir. Oy ticareti, her zaman olumsuz olarak kabul edilebilecek bir teknik değildir. Bazen, kamu çıkarına uygun konularda partilerin diyalog ve uzlaşma yoluyla birbirlerini desteklemeleri sözkonusu olabilir. Buna "*pozitif oy ticareti*" adı verilir. Bununla birlikte iktidar partisi ile muhalefet partileri kamu çıkarına ve siyasi ahlaka uygun olmayan bazı konularda da karşılıklı ödünler vererek kendi çıkarlarına yönelik kararlar alınması için oy kullanabilirler. Bu ikinci tür ise "*negatif oy ticareti*" olarak adlandırılır. Oy ticareti için bazı örnekler:

- İktidar partisi ile muhalefet partilerinin milletvekili maaş ve emeklilik ikramiyelerinin artırılması konusunda uzlaşmaları ve mevcut yasa teklifini onaylamaları,
- İktidar partisi ile muhalefet partileri hakkında açılmış olan yolsuzluk soruşturmalarının yasama organında karşılıklı olarak aklanması vs.

Hastalığın Yaygın Olduğu Alanlar

Negatif oy ticareti, özellikle yasama aşamasında ortaya çıkan bir siyasal hastalık türüdür.

Hastalığın Nedenleri

Negatif oy ticaretinin temel nedeni karşılıklı "özel çıkar" için işbirliği yapmaktır.

Hastalığın Tedavisi

- Negatif oy ticareti kavramı, Devlet Ahlak Yasası içerisinde açık olarak belirlenmeli ve bu konularda iktidar ve muhalefet partilerinin işbirliğini engelleyici düzenlemeler yapılmalıdır.
- Negatif oy ticareti sonucunda parlamentodan geçen yasa ve kararların iptali için Anayasa Mahkemesine başvuru imkanı olmalıdır.
- Negatif oy ticareti ile ilgili şikayetler Parlamento bünyesinde oluşturulacak Ahlak Komisyonu tarafından soruşturulmalıdır,

22. OY SATIN ALMA

Hastalığın Tanımı

Siyasal partilerin, parlamentoya sundukları kanun tasarılarının onaylanması için diğer parti milletvekillerine gizlice nakdi ya da aynı (konut, arsa vs.) bir menfaat sağlamalarıdır.

Hastalığın Yaygın Olduğu Alanlar

Oy satın alma, özellikle yasama aşamasında ortaya çıkan bir siyasi yozlaşma türüdür.

Hastalığın Nedenleri

- Oy satın alma, siyasal karar alma sürecinde iktidar partisinin kendi oylarıyla bir yasa teklifini parlamentodan geçirmesinin zor olduğu durumlarda gündeme gelebilir.
- Özel çıkar grupları adına lobicilik yapan "kanun simsarları"nın parlamentoda etkin olması da "oy satın alma" adı verilen siyasal hastalığın ortaya çıkmasına neden olur.

Hastalığın Tedavisi

- Oy satın alma, "Devlet Ahlakı Yasası" nda açık olarak tanımlanmalıdır.
- Oy satın alma faaliyetlerine katılan siyasal partiler ve mensupları ile özel kişi ve kuruluşlar hakkında Parlamento Ahlak Komisyonu soruşturma başlatma yetkisine sahip olmalıdır.
- Oy satın alma için ağır cezalar öngörülmelidir. Bir çıkar temin ederek oy kullanan milletvekillerinin dokunulmazlıkları kaldırılmalı ve milletvekillikleri düşürülmelidir.
- Oy satın alma konusunda kamu makamlarını bilgilendiren kişiler korunmalı ve ödüllendirilmelidir.

23. MİLLETVEKİLİ TİCARETİ

Hastalığın Tanımı

Bir siyasal parti milletvekilinin para veya başkaca bir menfaat sağlamak suretiyle bir başka siyasal partiye geçmesi "milletvekili ticareti" olarak adlandırılmaktadır.

Hastalığın Yaygın Olduğu Alanlar

Milletvekili ticareti, yasama aşamasında ortaya çıkan bir siyasal hastalık türüdür.

Hastalığın Nedenleri

Milletvekili ticareti, özellikle siyasal karar alma sürecinde tıkanıklıklar olduğunda ve siyasal istikrarsızlık ortamlarında ortaya çıkan bir hastalıktır. Bunun dışındaki zamanlarda da bir milletvekilinin menfaat sağlayarak başka bir partiye geçmesi sözkonusu olabilir.

Hastalığın Tedavisi

- Milletvekili ticareti, "Devlet Ahlakı Yasası"nda açık olarak tanımlanmalıdır.
- Milletvekili ticaretine katılan siyasal partiler ve mensupları ile özel

kişi ve kuruluşlar hakkında Parlamento Ahlak Komisyonu soruşturma başlatma yetkisine sahip olmalıdır.

- Milletvekili ticareti için ağır cezalar öngörülmelidir.
- Milletvekili ticareti konusunda kamu makamlarını bilgilendiren kişiler korunmalı ve ödüllendirilmelidir.

24. NEGATİF LOBİCİLİK VE KANUN SİMSARLIĞI

Hastalığın Tanımı

Negatif lobcilik ve kanun simsarlığı, siyasal karar alma sürecinde milletvekili ve bürokratların özel çıkar grupları (şirket ve holdingler, medya vs.) adına hareket ederek parlamento'dan ya da Bakanlar Kurulu'ndan bu gruplar lehine yasa ya da karar çıkması için mücadele etmeleridir. Lobcilik ya da kanun

simsarlığı yapan milletvekili, bürokrat ve diğer kamu görevlileri bu faaliyetleri dolayısıyla kendilerine de özel menfaat sağlarlar.

Hastalığın Yaygın Olduğu Alanlar

Lobicilik ve kanun simsarlığı yasama ve yürütme aşamalarında görülen bir siyasal hastalık türüdür.

Hastalığın Nedenleri

- Özel çıkar gruplarının parlamento kanalıyla bir çıkar temin etmek için lobi faaliyetleri,
- Milletvekili, bürokrat ve kamu görevlilerinin çıkar temin etmek istemeleri,

Hastalığın Tedavisi

- Negatif lobicilik ve kanun simsarlığı Devlet Ahlakı Yasası içerisinde açık olarak tanımlanmalıdır.
- Negatif lobicilik yapan milletvekili, bürokrat ve kamu görevlileri ile bu kişilere özel menfaat sağlayan özel çıkar grupları hakkında etkin cezalar öngörülmalıdır.
- Kanun simsarlığı yaptığı tespit edilen parlamento üyelerinin dokunulmazlıkları kaldırılabilir ve bu kişiler hakkında Parlamento Ahlak Komisyonu tarafından soruşturma başlatılmalıdır.

25. SUVASYON (GÖNÜL YAPMA)

Hastalığın Tanımı

Suvasyon, siyasal partilerin, seçim öncesinde kendilerine parasal destek sağlayarak seçim harcamalarını finanse eden kişi ve kuruluşlara, aynı zamanda seçim çalışmalarına bizzat katılan partizanlara, iktidara geldikten sonra çeşitli şekillerde özel menfaat sağlamaları (devlet ihalelerinde ayrıcalık sağlama, iş bulma vs.) demektir.

Hastalığın Ortaya Çıktığı Alanlar

Suvasyon, seçimle iş başına geline tüm kamu kuruluşlarında (bakanlıklar, belediyeler vs.) sözkonusu olabilir.

Hastalığın Nedenleri

- Partizanlığın yaygın olması,
- Siyasal partilerin kendilerine seçim öncesinde parasal ya da başka türlü destek sağlayan (seçim çalışmalarına özel otomobil tahsisi, seçim çalışmaları için özel büro tahsisi vs.) kişi ve kuruluşlara olan diyet borcu,

Hastalığın Tedavisi

- Partilere hangi kaynaklardan bağış yapılacağı açık olarak yasalarda belirlenmelidir,
- Özel kişi ve kuruluşların partilere bağış miktarı sınırlandırılmalıdır,
- Özel kişi ve kuruluşlara ayrıcalıklı işlem yapan kamu görevlileri ağır şekilde cezalandırılmalıdır.
- Özel kişi ve kuruluşlara ayrıcalık sağlayan kamu görevlileri hakkında ihbarda bulunanlar ödüllendirilmelidir.

26. YALAN

Hastalığın Tanımı

Siyasal partilerin oy toplayabilmek için seçim aşamasında düzenledikleri toplantılarda seçmenlerine gerçek dışı bilgiler sunmasıdır.

Hastalığın Ortaya Çıktığı Alanlar

Yalan, özellikle okuma yazma oranının düşük olduğu kırsal kesimlerde politikacıların yaygın olarak başvurdukları yollardan birisidir.

Hastalığın Nedenleri

- Birey ve aile ahlakının toplumda yeterince benimsenmemiş olması,
- Seçmen kitlesinin cahil olması,
- Dinin araç olarak kullanılması ve halkın inançlarının sömürülmesi,

Hastalığın Tedavisi

- En başta yalan söylemenin yanlış olduğu aile ve okuldan başlayarak kişilere öğretilmelidir.
- Toplumsal ahlak yönünden yalan söyleyenleri ayıplama ve kınama geçerli olmalıdır.
- Feodal yapıdan kaynaklanan sorunlar (cehalet, ağalık, şeyhlik vs.) ortadan kaldırılmalıdır.

27. AŞIRI VAATTE BULUNMA

Hastalığın Tanımı

Politikacıların seçimi kazanmak için seçmenlere iktidara geldiklerinde yapamayacakları sözler vermeleri ve vaatlerde bulunmaları siyasal hastalıklardan bir diğeridir.

Hastalığın Ortaya Çıktığı Alanlar

Aşırı vaatte bulunma özellikle seçim aşamasında gündeme gelmektedir.

Hastalığın Nedenleri

- Birey ve aile ahlakının toplumda yeterince benimsenmemiş olması,
- Seçmen kitesinin cahil olması,

Hastalığın Tedavisi

- En başta aile ve okuldan başlayarak kişilere doğruluk, dürüstlük vesaire erdemler öğretilmelidir.
- Toplumsal ahlak yönünden doğru ve dürüst davranmayan kişiler ayıplanmalı ve kınanmalıdır.

28. EKSİK ENFORMASYON SUNMA ve TARAFLI PROPOGANDA

Hastalığın Tanımı

Politikacıların seçim dönemlerinde seçimi kazanmak için seçmenlere eksik enformasyon ya da taraflı enformasyon sunarak seçmen tercihlerini kendi lehlerine çevirmeye çalışmalarıdır.

Yalan ile propaganda şu noktada birbirinden ayrılır: Yalanda gerçek ve doğru bilginin seçmene sunulmaması sözkonusudur. Propaganda da ise sunulan bilgi ve yapılan açıklamalar yalan olmamakla birlikte tamamen objektif ve tarafsız değildir. Başka bir ifadeyle, propaganda seçmene taraflı enformasyon sunulması demektir.

Hastalığın Ortaya Çıktığı Alanlar

Eksik enformasyon sunma ve propaganda seçim dönemlerinde yaygın olarak kullanılan siyasal manipülasyon tekniklerinden birisidir.

Yürütme organı olarak hükümetler de icraatlarını halka anlatırken genellikle "propaganda" tekniğinden yararlanırlar. Radyo ve televizyon üzerinde devlet tekelinin olduğu ülkelerde iktidar partisi bu araçları kullanarak halka eksik ve taraflı enformasyon sunabilir. Bunun dışında iktidar partisi özel medya kuruluşları ile gizli işbirliği yaparak kendi icraatlarının abartılı gösterilmesini sağlayabilir.

Hastalığın Nedenleri

- Siyasal partilerin seçimi tekrar kazanma isteği,
- Siyasal partilerin seçmen tercihlerini kendi lehlerine çevirmek istemeleri,
- Eğitim ve kültür seviyesinin düşük olduğu yerlerde seçmenlerin anlatılanlara kolayca inanması,
- Merkezîyetçi devlet yapısının hakim olması dolayısıyla objektif bilgiye ulaşmanın zor ve maliyetinin yüksek olması,

Hastalığın Tedavisi

Eksik enformasyon sunma ve taraflı propagandanın yasal düzenlemelerle, yasak ve cezalarla ortadan kaldırılması son derece güçtür. Toplumda eğitim, kültür ve ahlak seviyesinin mutlaka bu tür davranışları engelleyici bir fonksiyon üstlenmesi gerekir.

29. SEÇİM SAHTEKARLIĞI

Hastalığın Tanımı

Seçim sırasında oy kullanımı ya da oy sayımı sırasında yapılan her türlü usulsüzlük ve suiistimaller "seçim sahtekarlığı" olarak adlandırılır.

Hastalığın Ortaya Çıktığı Alanlar

Seçim sahtekarlığı, seçim aşamasında ortaya çıkan bir siyasal hastalık türüdür.

Hastalığın Nedenleri

- Seçimlere ilişkin kuralların iyi düzenlenmemiş olması,
- Seçimlerin genel olarak yapılmasından sorumlu üst düzeydeki seçim kurulunun düzenli çalışmaması,
- Kötü organizasyon,
- Sandıklarda her partiden gözetmen olmaması,

Hastalığın Tedavisi

- Seçimlerin yapılmasını düzenleyecek kurumun maddi altyapı (bina, araç, gereç vs.), personel altyapısı (insangücü) ve kurumsal altyapı (seçimlere ilişkin yasa, yönetmelik vs.) yönünden çok iyi şekilde düzenlenmesi sağlanmalıdır.
- Seçim sandıklarında görev yapacak kişilerin uyacakları kurallar belirlenmelidir.
- Seçimler azami şeffaflık içerisinde yapılmalıdır.
- Seçim sandıklarında devleti ve siyasal partileri temsil eden kişiler görev yapmalıdır.
- Seçimde sahtekarlık yapacak kişi ve kuruluşlar hakkında ağır cezalar öngörülmalıdır.

30. NEGATİF POLİTİK REKLAM

Hastalığın Tanımı

Siyasal partilerin seçim dönemlerinde karşılıklı olarak birbirlerinin liderleri, seçime katılacak adayları ve parti programları hakkında yalan-yanlış haber yayarak karalama kampanyalarına girişmeleri "negatif politik reklam" olarak adlandırılmaktadır.

Siyasal partiler birbirleri hakkında karalama kampanyalarını kitle iletişim araçları vasıtasıyla ya da miting ve gösteriler aracılığıyla yapabilirler.

Negatif politik reklam bir basın ya da medya kuruluşu tarafından bazı siyasi partiler yada kişiler hakkında da yapılabilir.

Hastalığın Ortaya Çıktığı Alanlar

Negatif politik reklam özellikle seçim aşamasında ortaya çıkan bir siyasi hastalıktır.

Hastalığın Nedenleri

Negatif politik reklam, siyasi partilerin seçimi kazanmak ya da yeniden seçilebilme kaygıları nedeniyle ortaya çıkar.

Hastalığın Tedavisi

- Devlet Ahlak Yasası'nda "negatif politik reklam" suç kabul edilmelidir,
- Başka siyasi partilerin lider ve yöneticilerini ve ayrıca seçimlerde aday olan diğer kişileri karalayanlar ve yalan haberlerde bulunanlar cezalandırılmalıdır.

31. ÖRTBAS

Hastalığın Tanımı

Örtbas, kamu görevlilerinin siyasi ahlaka uygun olmayan davranış ve uygulamaları bildikleri halde bunların açığa çıkmasını istememeleridir. Örtbas, "görmezlikten gelme" ya da "önemsememe" şeklinde olabilir. Siyasi ahlaka uygun olmayan uygulamalar kamu görevlileri tarafından defter, belge ve dökümanlarda bazı sahtekarlıklar yapılarak da örtbas edilebilir.

Hastalığın Ortaya Çıktığı Alanlar

Örtbas tüm kamu kurum ve kuruluşlarında yaygın olabilir.

Hastalığın Nedenleri

- Kamu görevlilerinin davranış ve eylemlerine ilişkin kuralların açık olarak belirlenmemiş olması,
- Siyasal ahlaka uygun olmayan davranış ve eylemleri gizleyen ve örtbas eden kamu görevlileri hakkında etkin cezalar öngörülmemiş olması,
- Kamu kesiminde gizliliğin hakim olması.

Hastalığın Tedavisi

- Örtbas, Devlet Ahlakı Yasası'nda bir suç olarak ele alınmalı ve yapılan uygulamaya paralel şekilde ağır olarak cezalandırılmalıdır.
- Örtbas şeklinde yapılan davranış ve eylemleri kamu makamlarına bildiren kişi ve kurumlar ödüllendirilmelidir.

32. PARTİ DİSİPLİNİ

Hastalığın Tanımı

Parti disiplini, siyasal partilerin yürütme kurullarının almış oldukları kararlara üyelerin itiraz etme imkanının olmaması ve üyelerin alınan grup kararlarına uymak zorunda bırakılmalarıdır.

Hastalığın Ortaya Çıktığı Alanlar

Parti disiplini, parti içi demokrasinin olmadığı tüm siyasal partilerde görülebilecek bir siyasal hastalık türüdür.

Hastalığın Nedenleri

- Siyasal partilerde demokrasi kültürünün olmaması,
- Parti genel başkanlarının güçlerini arttırmak istemeleri ve muhalif kişileri gerektiğinde kolayca dışlamaya çalışmak istemeleri,

- Parti içi demokrasiye aykırı davranış ve eylemleri engelleyici ve cezalandırıcı hukuksal normların olmaması,

Hastalığın Tedavisi

- Parti içi demokrasiye uygun olmayan "parti disiplini", "bağlayıcı grup kararı" ve saire davranış ve eylemler Devlet Ahlakı Yasası'nda tanımlanmalı ve bunları engelleyecek kurallar ve cezalar öngörülmalıdır,
- Siyasal parti başkan ve üyelerinin görev yapabilecekleri azami süre Devlet Ahlakı Yasası içerisinde yer almalıdır.

33. LİDER DİKTASI

Hastalığın Tanımı

Siyasal partilerde alınan tüm kararlarda parti başkanının tek söz sahibi olması "lider diktası" olarak adlandırılmaktadır.

Hastalığın Ortaya Çıktığı Alanlar

Lider diktası, hem iktidar partisi, hem de muhalefet parti yönetiminde ortaya çıkan siyasal hastalıklardan birisidir.

Hastalığın Nedenleri

- Demokrasi kültürünün toplumda yeterince kurumsallaşmamış olması,
- Siyasal parti genel başkanlarının güç ve yetkilerinin anayasa ve yasalarla sınırlandırılmamış olması,
- Siyasal parti genel başkanlarının görevde kalma sürelerinin anayasa ve yasalarla sınırlandırılmamış olması,
- Bakan, milletvekili ve diğer parti yöneticilerinin atanmasında ve seçilmesinde Başbakan'ın (parti genel başkanının) tek söz sahibi olması,

Hastalığın Tedavisi

- Siyasal parti genel başkanlarının görevde kalma süreleri anayasa ve yasalarla sınırlandırılmalıdır,

- Siyasal partilerin üst yönetim kurullarında görev yapan kişilerin görev süreleri anayasa ve yasalarla sınırlandırılmalıdır,
- Seçim sisteminde reform yapılarak milletvekili aday adaylarını seçme yetkisi parti genel başkanlarının (ya da parti merkez yürütme organının) elinden alınmalıdır,
- Seçim sisteminde değişiklik yaparak halkın partilerden ziyade, milletvekillerine direkt oy verebilmeleri sağlanmalıdır.

34. PARTİYE BAĞIŞ TOPLAMA

Hastalığın Tanımı

Siyasal partilerin kişiler ya da özel çıkar gruplarından (şirket ve holdingler, dernekler vs.) bağış talebinde bulunmaları siyasal hastalıkların türlerinden biridir. Konunun esasen şu iki boyutu bulunmaktadır:

1. Bir siyasal parti lider ve yöneticileri kişi ve özel çıkar gruplarından seçim kampanyalarının finansmanına katkıda bulunmalarını talep edebilir.
2. Bir kişi ya da özel çıkar grubu gönüllü olarak siyasal partiye bağış yapmayı isteyebilir.

Her iki yöntem de siyasi ahlak açısından doğru görülmez.

Hastalığın Ortaya Çıktığı Alanlar

Özellikle seçim aşamasında partilerin seçim harcamalarının finansmanında "bağış" konusu gündeme gelir.

Hastalığın Nedenleri

- Siyasal partilerin daha fazla parasal kaynak elde ederek seçimi kazanmak istemeleri,
- Kişi ve özel çıkar gruplarının bağış yaptıkları siyasal partinin iktidara gelmesi halinde menfaat ve rant sağlama beklentileri,

Hastalığın Tedavisi

- Siyasal partilerin gelir kaynaklarının neler olacağı Devlet Ahlakı Yasası'nda ve Siyasal Partiler Kanunu'nda düzenlenmelidir.

- Siyasal partilere özel kişi ve gruplardan bağış yapıp yapılmayacağı ilgili yasalarda belirtilmeli, eğer yapılacaksa yapılacak bağış miktarının sınırının ne olacağı açık olarak tespit edilmelidir.
- Siyasal partilerin gelir ve harcamaları yılda iki kez bağımsız mali denetim kuruluşları tarafından incelenmelidir.
- Siyasal partilerin mali bilançoları şeffaflaştırılmalıdır. Gelir ve harcamaları gösteren mali bilanço tablosu bağımsız mali denetim kuruluşunun yıllık denetiminin ardından Resmi Gazete'de yayınlanmalıdır. Alınan yardım ve bağışların kaynağı, miktarı ve yapılan harcamalar her yıl kamuoyuna açıklanmalıdır.
- Seçim dönemlerinde yapılacak harcamalara bir üst sınır tespit edilmelidir.

35. MAFYA VE ÇETELERLE İŞBİRLİĞİ

Hastalığın Tanımı

Kamu görevlilerinin bir takım yasadışı kuruluşlarla (mafya, çete vs.) işbirliği yaparak kendilerine ve bu kuruluşlara bir menfaat sağlamalarıdır.

Hastalığın Ortaya Çıktığı Alanlar

Yasadışı kuruluşlarla ya da örgütlerle işbirliği özellikle emniyet ve istihbarat kuruluşlarında yaygın olarak görülebilmektedir. Bunun dışında diğer kamu kurum ve kuruluşlarında da kamu görevlileri (örneğin, politikacı, bürokrat, yargı mensupları vs.) ile mafya ve çeteler arasında işbirliği gündeme gelebilir.

Mafya ve çeteler, uyuşturucu ticareti, faili meçhul cinayetler, gizli suikastler, sabotajlar, devlet ihalelerinde aracılık vesaire konularda kamu görevlileri ile işbirliği yapabilirler.

Hastalığın Nedenleri

- Kamu görevlileri mafya ve çetelerle para ya da başka türlü bir menfaat elde etmek için işbirliği yapabilirler.
- Kamu görevlileri uyuşturucu trafiğinin ve ticaretinin yoğun olduğu bölgelerde mafya ve çetelerle işbirliği yapabilirler.

- Kamu görevlileri ücretlerinin yetersiz olması nedeniyle mafya ve çetelerle işbirliğine girme eğiliminde olabilirler.
- Denetim mekanizmalarının yetersizliği, mafya ve çetelerin devlet içinde yerleşmesini sağlayabilir.

Hastalığın Tedavisi

- Mafya ve çetelerle mücadelede kararlı olunmalıdır.
- Mafya ve çetelerle işbirliği içerisinde olan kişi ve kuruluşların ağır şekilde cezalandırılacaklarına ilişkin yasal düzenlemeler mevcut olmalıdır.
- Mafya ve çetelerle mücadelede şeffaflık sağlanmalıdır.
- Yargı bağımsızlığı sağlanmalıdır.
- Mafya ve çetelerle işbirliği içinde bulunan kamu görevlilerini ihbar edenler korunmalı ve ödüllendirilmelidir.

III. SİYASAL HASTALIKLARIN ORTAYA ÇIKTIĞI AŞAMALAR.

Siyasal Hastalıklar siyasal karar alma sürecinin değişik aşamalarında ortaya çıkar.

Demokratik rejimlerde siyasal karar alma mekanizmasının temelini seçim oluşturur. Seçim ile halk kendini yönetecek kimseleri işbaşına getirir. Halkın seçtiği temsilciler (milletvekilleri) yasama organını oluştururlar. Yürütme organı ise yasama organınca onaylanan kanunları uygulamak ve yürütme ile ilgili diğer kararları almak ve uygulamakla görevlidir. Yasama ve yürütme organının faaliyetleri yargının gözetim ve denetimine tabidir. Kısacası, seçimle oluşan siyasal karar alma mekanizması, daha sonra yasama, yürütme ve yargı olmak üzere değişik aşamalarda işlerliğini sürdürür.

Siyasal hastalıklar siyasal karar alma sürecinin belirttiğimiz tüm aşamalarında ortaya çıkar. Daha açık olarak, siyasal hastalıkları ortaya çıktığı aşamalar yönünden şu şekilde sınıflamak mümkündür:

- Seçim aşamasında ortaya çıkan siyasal hastalıklar,
- Yasama aşamasında ortaya çıkan siyasal hastalıklar,
- Yürütme aşamasında ortaya çıkan siyasal hastalıklar,

- Yargı aşamasında ortaya çıkan siyasal hastalıklar,

Şimdi bu belirttiğimiz aşamaların herbirine özgü olarak ortaya çıkan ve aynı zamanda sözkonusu aşamaya özgü olmamakla birlikte bu aşamada da görülebilecek siyasal hastalıkları liste halinde sunmaya çalışalım.

1. SEÇİM AŞAMASINDA ORTAYA ÇIKABİLECEK SİYASAL HASTALIKLAR

Özellikle Seçim Aşamasına Özgü Siyasal Hastalıklar

- Partizanlık (siyasal kayırmacılık)
- Milletvekili Ticareti
- Yalan-Dolan
- Aşırı Vaatte Bulunma
- Eksik Enformasyon Sunma ve Tarafı Propaganda
- Seçim Sahtekarlığı
- Negatif Politik Reklam
- Parti Disiplini
- Lider Diktası
- Partiye Bağış Toplama

Bu Aşamada Ortaya Çıkabilecek Diğer Hastalıklar

- Hediye alma
- Rüşvet vs.

2. YASAMA AŞAMASINDA ORTAYA ÇIKABİLECEK SİYASAL HASTALIKLAR

Özellikle Yasama Aşamasına Özgü Siyasal Hastalıklar

- Negatif Oy Ticareti (Log-rolling)

- Milletvekili Ticareti
- Negatif Lobcilik ve Kanun Simsarlığı
- Örtbas
- Parti Disiplini
- Lider Diktası

Bu Aşamada Ortaya Çıkabilecek Diğer Hastalıklar

- Hediye Alma
- Rüşvet
- Belgelerde Sahtekarlık
- Görev ve Yetki Suiistimali
- Çıkar Çatışması
- Bilgi Sızdırma ve Gizli Bilgileri Açıklama
- Milletvekillerinin İkinci İş Yapmaları
- Milletvekillerinin İhalelerde Aracılık Yapmaları
- Hizmet Kayırmacılığı vs.

3. YÜRÜTME AŞAMASINDA ORTAYA ÇIKABİLECEK SİYASAL HASTALIKLAR

Bu Aşamada Ortaya Çıkabilecek Hastalıklar

- Hediye Alma,
- Rüşvet,
- İrtikap (Zorla Yiyicilik),
- Zimmet

- İhtilas (Nitelikli Zimmet)
- İhaleye Fesat Karıştırma
- İhalelerde Aracılık
- Satın Alım ve Hizmet İfasında Çıkar Temini,
- Belgelerde Sahtekarlık,
- Görev ve Yetki Suiistimali,
- Memuriyet Görevini İhmal,
- Çıkar Çatışması,
- Bilgi Sızdırma ve Gizli Bilgileri Açıklama,
- İkinci İş Yapma,
- Hizmetsiz Memuriyetlik,
- Nepotizm (Akraba Kayırmacılık),
- Kronizm (Eş Dost Kayırmacılık),
- Partizanlık (Siyasal Kayırmacılık),
- Patronaj,
- Hizmet Kayırmacılığı,
- Suvasyon (Gönül Yapma),
- Örtbas,
- Lider Diktası,
- Mafya ve Çetelerle İşbirliği.

4. YARGI AŞAMASINDA ORTAYA ÇIKABİLECEK SİYASAL HASTALIKLAR

Bu Aşamada Ortaya Çıkabilecek Hastalıklar

- Hediye Alma,
- Rüşvet,
- İrtikap (Zorla Yiyicilik),
- Belgelerde Sahtekarlık,
- Görev ve Yetki Suiistimali,
- Memuriyet Görevini İhmal,
- Çıkar Çatışması,
- Bilgi Sızdırma ve Gizli Bilgileri Açıklama,
- İkinci İş Yapma,
- Hizmetsiz Memuriyetlik,
- Nepotizm (Akraba Kayırmacılık),
- Kronizm (Eş Dost Kayırmacılık),
- Partizanlık (Siyasal Kayırmacılık),
- Suvasyon (Gönül Yapma),
- Örtbas,
- Mafya ve Çetelerle İşbirliği,